

comunica[ció]

entrevista

“Si haguera de tomar a triar, triaria de nou ser pallaso”

Eduardo Zamanillo

Per Nelo Gómez

Zamanillo és una d'eixes persones que inspira tendresa abans de dir *“Buenos días”* i que la confirma en saludar. M'han dit que es jubila, i com jo no sé si tindrà d'això, he anat a fer-li una entrevista perquè m'explique com va la cosa. Quedem ben matí a la Sala Zircó, on minuts després d'esta conversa, arribaran xiquets i xiquetes per vore l'última de PTV, l'espectacle *“Ya está”*.

Eduardo, com que et jubiles? Pot un actor deixar de ser actor?

Jo crec que sí que es pot. Tot el bagatge que dus d'un grapat d'anys està amb tu, però no és una condemna a perpetuïtat el fet de ser actor. La teua manera de ser està influenciada per tot el que has fet a la vida, i ser actor i ser pallaso és alguna cosa que ni puc ni vull lle-

var-me de damunt. De fet, crec que he evolucionat directament, no exactament a un pallaso, però sí el més paregut a un pallaso que fa cinquanta anys, quan era un senyor molt seriós (Riem).

I *“Piojo”* es jubila també?

Es jubila Piojo i es jubila Hula amb ell. Hula es jubila voluntàriament, perquè vol, però Amparo Mayor, l'actriu que fa el personatge, segueix encara en la companyia PTV Clowns. Seguirà, almenys, un espectacle més. Perquè em jubile jo i els personatges de pallasos que fem nosaltres, res més. La companyia segueix i Amparo Mayor segueix, una gran actriu.

Parlant de pallasos... si un pallaso, en el sentit professional de la paraula, estiguera al front de la política cultural d'un país: què és el primer que faria?

La primera decisió seria fer una festa d'una setmaneta o deu dies. I allò que sobrara seria per a educació i sanitat, però tot molt divertit. En la sanitat, mira gent com PayaSOspital si ho fan divertit. Jo crec que l'educació i la sanitat són dos coses fonamentals, després la cultura i després faria una altra festa per celebrar que tot eixe tram l'hem recorregut bé. I després ja voríem, perquè en el món dels pallasos sempre està la improvisació i com eixa primera etapa de festa, educació, sanitat i cultura ens duria un parell de mesos, ja seria el moment de fer una altra festa (Riem). Bé, crec que això és fonamental, que estiga a l'abast de tots. Mira com es preocupen normalment els qui tenen el poder per tal que l'educació siga el més xunga possible, aprenent coses que després no tenen res a vore amb el que eixa persona en la vida... En fi, crec que si em clave en este terreny em pose un poc seriós i pallaso.

Assaig a l'escenari de la Sala Zircó

Què dius pallissa? Si a mi m'han dit que durant molts anys fores "la veu de la consciència" de l'AAPV. Quan a les assemblees tot el món havia parlat, es produïa un silenci en agafar tu el tom de paraula...

Bé, en l'exercici de la comicitat o del clown o de l'humor, hi ha una cosa que produeix comicitat, que és un efecte còmic, i és l'expectativa defraudada, això de "collins, per a dir això no calia dir res!". Si era la veu de la consciència seria en contra de la meua voluntat. Moltes vegades espere a sentir opinions d'algú si arribe sense una idea clara de per on van les coses i em faig ràpidament un xicotet resum. Supose que tinc certa habilitat per focalitzar i sintetitzar un problema o un indicati de solució, però de "veu de la consciència"... passe d'eixa càrrega! (Riem).

Supose que tots els veterans en teniu un poc d'això.

Sí, però ja et dic que des de fa temps he renunciat a eixa dosi de veterania que et dóna la pàtina del temps i vull ser cada vegada més juganer, més irresponsable i més paregut a la manera de ser d'un pallasso, que és la manera més feliç de ser i la que més feliç m'ha fet a mi.

Eduardo, abans ja m'has respost en certa mida, però vull fer-te una pregunta que es titula: "PTV", 40 anys no es poden transcriure en quatre línies, però digues el que vullgues.

Caldria temps per dir "a vore, el titular de què és PTV". Per a mi és el resum de més de mitja vida de treball, de viatges, d'afectes... No diré

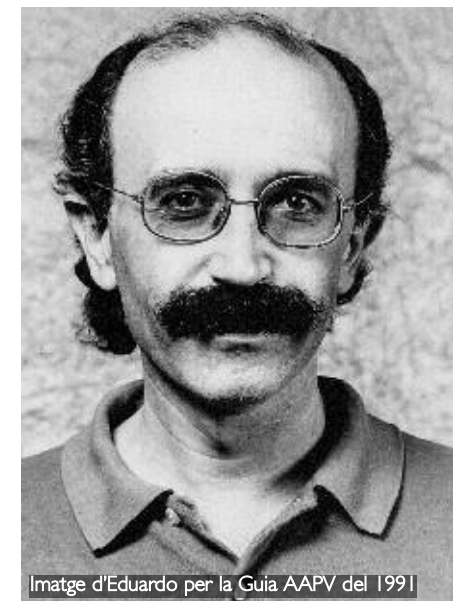

Amb alguns dels personatges del PTV dibuixats

que hem sigut sempre una gran família però sí que pràcticament tota la gent que ha passat per PTV, tot i no mantindre una relació constant, mantenim una relació bona. Hi ha gent que està a altres ciutats i sempre que hi anem ens veiem, parlem, ens posem al dia... fins i tot més que amb gent que està ací, a València. Per exemple, ara ens anem a Valladolid i dos dels nostres antics pallassos, Rafa Contreras i Paco Alegre, venen amb nosaltres allà.

Rafa, altre jubilat...

Sí, i a Paco no crec que li falte massa! En qualsevol cas, en quant al treball, no sé si ha estat satisfactori pels resultats artístics, però sí per com l'hem viscut nosaltres. Almenys a mi, m'ha fet tindre una vida que m'agrada. Si

Imatge d'Eduardo per la Guia AAPV del 1991

haguera de tornar a triar, jo crec que diria "jo vull ser altra vegada pallaso". I diran "aleshores per què t'ho deixes?". Bé, crec que per diversos motius, el que passa es que si dic diversos diran que cap és de veres i mira sí, tal volta és de veres que no n'hi ha cap de veritat (Riem). Jo em sent amb ganes i bona forma com per continuar, però és millor deixar-ho ara que no quan has de deixar-ho després perquè ja no pots.

Sí, com ha fet Rita Barberà.

(Riem) Clar, si és que sóc molt major. També tinc més projectes que dedicar-me al teatre escrivint, dirigint, actuant, viatjant i tal. Això requereix una entrega al cent per cent i hi ha altres coses que també vull fer i porte anys esperant per fer-les, i em dic "a vore si quan

em jubile estic amb capacitat mental per escriure altres coses que vull fer" i aleshores em diuen "ho trobaràs a faltar", i jo pense que tinc projectes que em fan molta il·lusió. Pot ser trobe a faltar alguns aspectes d'açò, però ningú no m'impedirà fer de pallaso en festes o paregut, no?

Segur que no, perquè... se t'ha quedat alguna cosa per contar després de 40 anys?

Sí. No grans històries. Se m'han quedat gags, perquè jo sóc dels qui s'apunten coses pel carrer. Vaig amb una llibreteta i un boli a la butxaca i de sobte, si veig alguna frase o un xicotet gag, me'ls hi apunte. No constantment, però al cap d'un parell de dies tinc certes notes i al cap dels anys en tinc moltes. I és cert que he pensat: "fotre, quina llàstima. Este gag,

amb tot el que m'agrada, ja no el podré traure a altra obra". Tal volta en altre espectacle, no de pallasos... però crec que seria forçar la cosa. És que moltes vegades, un aspecte de la nostra manera de treballar, és que dins d'una història poses un gag solt que serveix per a filar d'una cosa a una altra. Pots tindre gags aïllats que et semblen bons i poden encaixar en una història o en una altra, o xicotetes rutines que serveixen quasi per a qualsevol. Una cosa bonica dels espectacles de pallasos, almenys tal i com ho fem nosaltres, és que és molt lliure. En qualsevol moment pots obrir un parèntesi, poses una història de riallada i segueixes contant l'altra.

I què creus que han de contar, o amb qui han de comptar, els nous responsables de les arts escèniques valencianes?

Jo pense què faria jo.

Home, tu no, que només faries festes!

(Riem) És cert, però això seria si fóra jo, no? Si fóra ells cridaria a tots els representants de la professió, em sembla el més elemental. Bé, el primer que faria és ser distint a tots els anteriors que hi ha hagut, pràcticament. Perquè ja sabem amb eixa gent el que hi havia: perdre el temps per anar a parlar. Bones paraules i mentides. Cap interès per alçar la cultura, ni la professió, ni res. Només posar bona cara per vore si se'ns llevaven de damunt, que tu penses: "jo no sé per a què es concerten noves entrevistes si amb esta gent no hi ha res a fer". Xe, que els donen! Aleshores, crec que esta nova gent obri un camp distint i m'imagino que s'hauran posat

Al photocall dels Premis AAPV 2010

"Enamorarse" - PTV Clowns

Lliurant el Narcís a Rafa Contreras

Amb Pilar Almeria, Paco Gisbert, Isabel Requena i Santiago Sánchez a l'Octubre CCC

Zamanillo amb Rafa Contreras i Paco Alegre

"Cataclowns" - PTV Clowns (1982)

mans a l'obra.

Creus que s'hi han posat de veres?

Jo crec que sí. Vull pensar que estan en contacte amb l'AAPV, amb l'AVETID, amb les sales... Em sembla el mínim, perquè si no s'ha fet això, van molt retardats. Després de les últimes eleccions hi ha molt de retard en moltes coses, no només a València.

Sí, però tal volta ací encara estem pensant en un Pla Estratègic, un Codi de Bones Pràctiques, uns pressupostos com els promesos...

Ja t'entenc. En qualsevol cas tinc més fe. En els

últims temps estic menys pròxim a l'AAPV però fa anys sentia "hi ha gent jove que ve xafant fort" i a mi això em semblava perfecte. Perfecte que hi haja gent amb sàvia nova - no diré amb Fuerza Nueva, que se'm posen els pèls de punta. I ara que la sàvia està més tardorena, crec que cal deixar fer.

De premis en tens molts però...

Sí, però som experts en premis sense dotació econòmica. Quan hi ha un premi sense diners ja pensem que pot ser per a nosaltres (Riem).

Però un dia reberes una telefonada felicitant-te per haver guanyat cert Premi Nacional de Teatre Infantil que no havies guanyat.

Amb la resta guanyadors dels Premis AAPV del 2010

Imatge de la celebració dels 40 anys del PTV

Recollint el Premi de La Cartelera del Levante

Moment de l'entrevista

Ah... bé, jo no, la companyia. Jo t'explique: abans que el Ministeri establira entre els seus premis nacionals el de teatre per a xiquets – perquè nosaltres li diem per a xiquets i xiquetes en lloc de teatre infantil – existia una associació, ASSITEJ, que encara dóna un premi de teatre per a xiquets cada any. Són els professionals del teatre per a xiquets els qui donen un premi a través d'eixa associació i ja fa anys, en el noranta i poc, ja que crec que nosaltres fórem els primers, ens donaren eixe premi nacional de teatre per a xiquets. I enguany ells segueixen atorgant-lo i entre la tema que ens enviaren per a que votàrem, estava jo. Esta vegada personalment. Supose perquè hauran pensat “com este pobre xic ja s'ho deixa...”. A més, com no té dotació econòmica igual cau! (Riem) Mira, els premis mai no ens han preocupat, i per això no hem lluitat per ells, el que passa és que en alguns llocs els premis serveixen per a vendre. Per exemple, vas a FETÉN i

hi ha programadors que ni tan sols veuen l'espectacle. Van perquè els paguen el viatget...

Vols que hi aparega açò?

Espera (s'apropa al micro). N'hi ha. N'hi ha alguns. La majoria. La majoria són fantàstics (Riem). N'hi ha de tot, com en tot. Però hi ha gent que es fa la programació de l'any respecte els premis que ha guanyat cada espectacle. Nosaltres no fem art per a competir, sinó per somriure. Així que si alguna vegada ocorre eixe accident benèvol, doncs l'acceptem.

I falta somriure en estos temps que corren? És més necessari fer riure a la gent ara?

Jo crec que fer riure sempre és necessari. Jo veig molt d'humor; no pel carrer exactament, però si als teatres, a la tele... Que la gent estiga trista va lligat a que hi ha molt d'atur i sí,

"Un funcionario", capítol pilot (1989)

segurament el nivell de depressió de la societat serà major ara. Dis-me com està el nivell social i et diré el nivell d'alegria. Però al mateix temps, hi ha gent que està enfadada sempre. Clar que, també hi ha gent que sempre sap mirar el costat positiu de les coses... El que importa és el nivell d'alegria de la societat, no els casos concrets.

Tens 30 segons per a criticar, felicitar o contar un acudit.

Mira, la primera serà per a tu (S'apropa al micro). Vull avisar als qui lligen l'entrevista que jo no he dit exactament açò. Estic segur que l'entrevistador ho ha millorat (Riem). I després vull dedicar unes paraules a totes les persones que han passat per la companyia i han permès que, si no ser amics, que ens veiem amb molta alegria i gust. I açò ho puc fer

extensible a altres companys amb els quals he treballat no sols al PTV, sinó al doblatge, per exemple. I fer-ho extensible fins i tot als membres de l'AAPV que lluiten per dignificar la professió. Fins i tot, vull fer-ho extensible a altres companys d'altres associacions, siguen o no sindicats d'actors. Fins i tot, vull fer-ho extensible a tota la humanitat i, ja posats, dir als qui estan encabotats en fotre la vida a l'altra meitat de la humanitat, que moderen els seus impulsos.

Comença a sentir-se la cançó d'Hula i Piojo de fons. El tècnic reclama a este home prim i amb ulleres per provar el micro. El personal de Zircó dona els últims retocs al pati de butaques per rebre desenes d'escolars. Em sembla una metàfora transgeneracional perfecta açò de tindre xiquets i majors al mateix espai-temps. El teatre no es jubila.

Josep Lluís Sirera

El passat 8 de desembre va morir el nostre benvolgut Josep Lluís Sirera, dramaturg i Catedràtic de la Universitat de València.

La gent del teatre el trobarem a faltar.

Descanse en pau.